

- Ailedeki bir bireyin özel gereksinimi olması tüm aileyi hatta yakın akrabaları da doğrudan etkileyen bir durumdur. İşte bu nedenle bu durumla karşı karşıya bulunan herkesin bir şekilde aile eğitimi ve rehberliği desteği alması yararlı olacaktır.

Her insan kendine ait özelliklerle dünyaya gelir ve var olduğu şekilde özeldir.

Nasıl ki kaşımız gözümüz birbirinden farklı ise ,
düşüncelerimiz birbirinden farklı ise, psikolojimiz birbirinden farklı ise zihinsel
özelliklerimiz de birbirinden farklı olabilir.

“Dünyadaki her birey eşsizdir. Benim de bana ait, beni başkalarından ayıran özelliklerim var, tıpkı sizin gibi!”

Kabul edilen şudur : Belli yaş gruplarının kendine ait ortak gelişimsel özellikleri vardır.

Eğer çocuk, akademik yönden, sosyal yönden, bilişsel yönden ve öz bakım becerilerini karşılama yönünden yaşıtlarından anlamlı bir farklılık gösteriyor ise o zaman daha farklı bir eğitime tabi tutulması gerekir ki özel eğitim de işte bu noktada devreye girmektedir.

DURUM ANALİZİ YAPALIM

Çocuğunuzu iyi tanımanız ve onu kabul etmeniz gerekli desteği sağlamanız adına çok önemli bir adımdır !

- Çocuğunuzun özel eğitim hizmetlerinden faydalanması için tanılama gereklidir.
Ancak tanılamak etiketlemek değildir !
- Çocuğunuzun gerekli desteği alması adına tanılanmasını sağlayın fakat onun yetersizliğine odaklanmayın. Aksine güçlü yanlarını ortaya çıkarması için ona destek olun, yapamadıklarına değil yapabildiklerine odaklanın.

*Ben **zihin engelli Ali** değilim,
ben sadece **Aliyim**... Siz nasıl gözlük
takıyorsanız, nasıl ders çalışırken dikkatiniz
dağılıyorsa, nasıl matematiği öğrenmede
zorlanıyorsanız bende soyut kavramları
anlamada, zihinden işlemler yapmada
sizden daha yavaşım, hepsi bu. Bunlar
beni ben yapan özelliklerim, benim
sıfatım değil...*

 Güçlü yanları neler ?

 Yapabildikleri neler ?

 Çocuğunuz neye gereksinim duyuyor ?

Bunları belirlerken gerçekçi olmanız ve çocuğunuzun potansiyelinin üzerindeki beklentilere girmemeniz önemlidir.

- Çocuğunuz sevgiyi çok net bir şekilde algılayabiliyor. Ona sevginizi hissettirin. Onu sevdiğinizi sık sık ifade edin ve onunla arkadaş olun.
- Aile içinde ve çevrenizde çocuğunuzun diğer çocuklarla arkadaşlık kurması için fırsatlar yaratın.

- Farkında olmasanızda size yüklenmiş önemli bir göreviniz var : çevrenizi özel gereksinimli çocuklar hakkında bilinçlendirmeniz gerekecek. Bu durum zaman zaman sizi zorlayacak ve kimi insanlar bu durumu anlamayacak ya da anlamak istemeyecek. Öfkelenmeyin. Unutmayın ki sizi anlayan ve size destek olan pek çok insan da yanınızda olacak.
 - Aynı süreci yaşayan başka ailelerle de görüşün ve yaşadıklarınızı paylaşın.

- Okul dışında çocuğunuzla çalışabileceğiniz becerilere ve bu becerilerin öğretime ilişkin, öğretmenlerden bilgi alın.

- Çocuğunuzun ev içinde yapabileceği, öncelikli olan basit becerilere odaklanın, çocuğunuzla ev içinde bu becerileri çalışın.

- Çocuğunuzla konuşurken ifadelerinizin açık, net ve basit olduğundan emin olun.

- Çocuğunuzla iletişim kurarken ifadeleriniz hem sözlü hem görsel içerikli (resim, şekil, nesne, video vb. kullanarak) olsun.

- Ev ortamını ve materyalleri çocuğunuzun bireysel özellikleri ve gereksinimlerine göre uyarlayın: kullandığı nesnelere, çevredeki nesnelere çocuğunuzun kullanabileceği şekilde düzenleyin. Onun dikkatini çekecek materyaller hazırlayın, görebileceği yerlere koyun. Öğrenme gerçekleşeceğine inandığınız her nesneyi, çocuğunuzun seveceği ortamlarda, istediği şekilde kullanın.

- Çocuğunuzu etkileşime girmeye, konuşmaya cesaretlendirin: Çocuğunuzla ev içinde iletişim kurarken ona söz hakkı verin ve konuşmasını sonuna kadar dinleyin. Söylediklerine değeri verdiğinizi hissettirin. Küçük ev işlerinde sorumluluklar verin, fikirlerine önem verdiğinizi belli etmek için bir konuda karar alırken ona da sorun ve söylediklerini uygulamaya çalışın.

- Diğer aile bireylerini görevlendirin: evdeki kardeşleri, diğer ebeveyni, evde yaşayan (varsa) diğer aile bireylerini (büyükanne, büyükbaba, kuzen vb.) çocuğunuzla oynaması, onunla iletişim kurması gibi konularda bilgilendirin, onları destekleyin, teşvik edin.

- Çocuğunuzun her tepkisine yanıt (dönüt) verin: Çocuğunuzun olaylara, durumlara verdiği tüm tepkilere olumlu ve destekleyici yanıt/dönüt verin. Özellikle bir becerinin öğretimini çalışıyorsanız, çocuğunuzun verdiği en ufak tepkiye (jest, mimik, bakış, bir harf, bir kelime, bir el hareketi vb.) anında yanıt verin.

- Her öğrenmesini, her olumlu ve doğru tepkisini ödüllendirin, pekiştirin. Bu pekiştirmeyi, çocuğunuzun davranışının hemen arkasından yapın ve neden ödüllendirdiğinizi ona açıklayın.

- Beceri ya da davranışları mümkün olduğunca gerçek ortamlarda öğretin:
Çocuğunuzun öğrettiğiniz davranışı ya da beceriyi öğrenmesini kolaylaştırmak ve kalıcı hale getirmek için davranışı gerçek ortamında çalışın.

Çocuğunuzuzu tanıyın, onu olduğu gibi kabul edin... Dikkatinizi onun yetersizliklerinden çok yeterliliklerine verin.

BİLİŞSEL ÖZELLİKLER

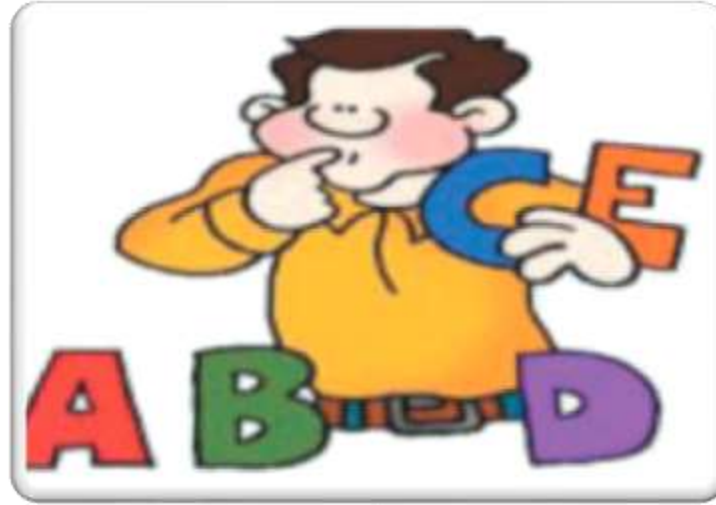
Akademik kavramları geç ve güç öğrenirler

Dikkat süreleri kısa ve dağınıktır

İlgileri kısa sürelidir

Gördükleri, duydukları ve öğrendikleri şeyleri çabuk unuturlar

Yeni durumlara uyum sağlamada zorluk çekerler

En ufak bir başarısızlığa düşer düşmez işi derhal bırakma eğilimi gösterirler.

Kendilerinden küçükler ile ilişki kurmayı ve oynamayı tercih ederler.

Algıları ve tepkileri basittir

Çocuğunuz İçin Neler Yapabilirsiniz?

- Çocuğunuzun okulda öğrendiklerinden haberdar olun. Çalışılan beceri ne kadar işe yarar ise çocuğunuzun onu öğrenmesi o kadar kolay olacaktır. (örn : para tanıma, otobüs numaralarını tanıma, ev adresini bilme, telefon kullanma...)
- Çocuğunuzun bir çalışma sonucu kazandığı beceriyi değişik zamanlarda ve ortamlarda (ev, bahçe, toplumsal ortamlar) tekrar tekrar çalışabilirsiniz ve her çalışmada yardımlarınızı azaltarak bir süre sonra sizin yardımınıza gerek olmadan kendisinin yapar hale gelmesini sağlayabilirsiniz.

Çocuğunuz İçin Neler Yapabilirsiniz?

- Çocuğunuzla sürekli olarak etrafınızda gördüğünüz tüm canlılar ve nesnelere hakkında konuşabilirsiniz.
- Çocuğunuzun yapabileceği işleri yaptırarak, yapabilecekleri için de teşvik edebilirsiniz, başarılarından dolayı çocuğunuzunuzu övebilirsiniz.
- Çocukların işittiği ya da izlediği şarkıları söylemesine, şiirleri okumasına, çizgi filmleri anlatmasına fırsat verebilirsiniz.

SOSYAL VE DUYGUSAL ÖZELLİKLER

Kendi kendilerine bir işi başlatma ve devam ettirmede zorlanırlar

Güvendikleri kimsenin onayını bekler ve yardımına gereksinim duyarlar

Duygu ve düşüncelerini açık ve bağımsız olarak ifade etmede güçlük yaşarlar

Oyun ve toplum kurallarına uymakta zorluk çekerler

Kolay dostluk kurmada ve kurdukları dostlukları uzun süre devam ettirmede zorluk yaşarlar.

Başkalarının yerine kendini koyarak düşünebilme gibi becerileri geç ve güç kazanırlar

Toplumsal görgü kurallarına uymada güçlük gösterirler.

Çocuğunuz İçin Neler Yapabilirsiniz?

- Çocuğunuzu sık sık çocuk parkına götürebilirsiniz, onunla çarşıya, pazara, alışverişe, sinemaya beraber gidebilirsiniz.
- Gün içerisinde çocuğunuzla etkileşim kurabileceğiniz oyunlar planlayabilirsiniz.
- Akranlarıyla veya varsa kardeşleriyle karmaşık oyunlar yerine basit oyunlar oynaması için gerekli ortamları oluşturabilirsiniz.
- Gün içerisinde yaşadıklarını, duygu ve düşüncelerini paylaşmasına fırsat verin.

DİL VE KONUŞMA ÖZELLİKLERİ

Alıcı ve ifade edici dil becerileri sınırlıdır

Belirli bir konu çerçevesinde bir hikâyeyi anlatmada zorluk yaşarlar

Karşılıklı konuşma becerilerinde konuşmayı başlatmada güçlük yaşarlar

Dil gelişiminde zihin engelinin derecesi önemli bir etmendir

Gecikmiş konuşma, ses üretimi bozukluğu, kekemelik ve artikülasyon (ses ekleme-düşürme, hece ekleme-düşürme gibi) bozukluğu yaşarlar

Hafif derecede zihin yetersizliği olan çocuklar normal yaşıtlarına göre daha geç konuşmaya başlarlar. Sözcüklerde bazı sesleri atlama, bazı sesleri ekleme veya sesleri yanlış söyleme gibi konuşma bozuklukları görülür. Sınırlı sözcük ve cümlelerle de olsa çevresindekilerle konuşarak iletişim kurabilirler. Orta/ağır derecede zihin yetersizliği olan çocuklar konuşma problemlerine ek olarak çok daha sınırlı sözcük ve cümlelerle duygu, düşünce ve isteklerini ifade edebilirler. Konuşmanın çok sınırlı ya da hiç olmadığı durumlarda isteklerini ifade etmek için sesler ya da işaretler kullanabilirler [2, 6].

Çocuğunuz İçin Neler Yapabilirsiniz?

- Çocuğunuza dil ve konuşma becerilerinin öğretiminde **Doğal Dil Öğretimi Stratejileri**'ni rahatlıkla uygulayabilirsiniz. Örneğin çocuğunuz su içmek istediğinde su dolu bardağı onun görebileceği ama ulaşamayacağı bir yere koyarak çocuğunuzun "su ya da su istiyorum" gibi basit kelimeleri söylemesini ya da cümle kurmasını bekleyebilirsiniz. Ya da çocuğunuz yapboz etkinliğini yaparken yapbozun bir parçasını eksik bırakarak eksik olan parçayı göstererek "ver" sözcüğünü söylemesini talep edebilirsiniz. Bu şekilde çocuğunuza doğal rutinler içerisinde doğal öğrenme fırsatları sağlayabilirsiniz.

DAVRANIŐSAL ÖZELLİKLER

Duygularını ifade edememe ve diğer bireylerle iletişim kuramama gibi yetersizlikleri sonucu hırçınlık, inatçılık gibi uygun olmayan davranıőlar sergileyebilmektedirler

Uygun olmayan davranıőların temel amacı ise dikkat çekmedir.

Zihin engelinin derecesi arttıkça bu davranıőların görülme sıklığı da artmaktadır [15]. Özellikle ağır derecede zihin engelli çocuklarda tekmeleme, vurma, saç çekme, tükürme, kendini yaralama gibi uygun olmayan davranıőlar daha yaygındır.

Çocuğunuz İçin Neler Yapabilirsiniz?

- Her davranış bir amaç için yapılır ve sonucunda bir şey (ilgi elde etme, nesne elde etme veya hoşla gitmeyen bir durumdan kaçma-kaçınma) elde edilir. Çocuğunuzun davranışları, davranışın sonucunda verilen tepkiler ve elde ettiklerine göre azalır yada artar. Eğer siz çocuğunuzun yaptığı davranış sonucunda neyi elde ettiğini anlarsanız o davranışı değiştirebilirsiniz.

Çocuğunuz İçin Neler Yapabilirsiniz?

- Çocuğunuzun en çok vakit geçirdiği ortamlardan birisi de okuldur. Çocuğunuzun okulda gösterdiği davranış problemlerini öğretmeni ile görüşerek öğrenebilir veya çocuğunuzun bulunduğu farklı ortamlarda gözlemler yapabilirsiniz. Ayrıca bu konuda öğretmeni ile işbirliğinde bulunarak öğretmeninizin okulda yaptıklarını veya yapacaklarını siz de evde uygulayabilirsiniz.

Çocuğunuz İçin Neler Yapabilirsiniz?

- Çocuğunuzun evde uymasını istediğiniz kısa, anlaşılır ve olumlu cümlelerden oluşan kurallar belirleyebilirsiniz. Bu kuralları bir liste halinde yazılı olarak ve açıklayıcı resim, fotoğraflarla birlikte hazırlayabilirsiniz. Bu listeyi, çocuğunuzun evde en çok vakit geçirdiği odada onun kolayca görebileceği şekilde bir panoya yerleştirebilirsiniz. Eğer sizler; çocuğunuz bu kurallara uyduğunda ve uymadığında ne yapmanız gerektiğini önceden belirleyerek her seferinde aynı şekilde davranmaya özen gösterirseniz çocuğunuz evde uyulması gereken kurallar olduğunu öğrenecektir.

FİZİKSEL VE SAĞLIK ÖZELLİKLERİ

Büyük kas ve küçük kas becerilerini gerektiren işlerde zorlanabilmektedirler

Denge, hareket, el-göz koordinasyonunu sağlamada ve ritmik hareketlere uymada güçlük yaşarlar

Daha fazla sağlık sorunları yaşamakta ve daha sık hastalanmaktadırlar

Çocuğunuz İçin Neler Yapabilirsiniz?

- Çocuğunuzun düzenli sağlık kontrolünü yaptırabilirsiniz.
- Düzenli beslenmesine dikkat edebilirsiniz.
- Çocuğunuzla birlikte spor yapabilirsiniz.
- Çocuklarınızın kas gelişimini sağlamak amacı ile makasla kâğıt ve karton kesmek, çekiçle çivi çakmak, bahçe çapalamak, kil ve renkli çamur vb. malzemelerle çeşitli cisimler yapma çalışmaları planlayabilirsiniz.

Çocuğunuz İçin Neler Yapabilirsiniz?

- Mümkün olduğu kadar, özellikle yaşlılarıyla beraber enerjisini boşaltabileceği sportif faaliyetlere (yüzme, atlama, koşma, top oynama gibi) ve oyunlara katılımını teşvik edebilirsiniz.
- Çoğunuzun boş zamanlarını değerlendirici etkinlikler (resim yapma, müzik dinleme, sinemaya, tiyatroya gitme vb.) planlayabilirsiniz.
- Çocuğunuzla müzik eşliğinde jimnastik ve ritmik hareketler yapabilirsiniz.

EN ÖNEMLİSİ

- ✓ Çocuğunuzu sevin ve onu olduğu gibi kabul edin.
- ✓ Onun saç, el, beden ve giysi temizliğine özen gösterin.
- ✓ Onu başkaları ile kıyaslamayın. Kendi hızında yapabileceği şeyler üzerinde çalışın.
- ✓ Ona kesinlikle bir şeyleri kendi başına yapması için fırsat tanıyın.
- ✓ Onunla oyun oynayın ve arkadaş edinebilmesi için onu teşvik edin.
- ✓ Ona yeni şeyler öğretirken sabırlık olmaya özen gösterin.

SON OLARAK UNUTMAYIN Kİ; Siz anne babalar, çocuklarınızın başarılarına en çok katkıda bulunabilecek kişilersiniz. Uzmanlar, eğitimciler çocuğunuzun gereksinimi olan beceri ve davranışları kazandırmak için sizden daha az vakit geçirme şansına sahiptir. Çocuklarınızı destekleyin, onların gelişimini iyi takip edin, gözleyin ve öğretmeniyle, uzmanıyla bu bilgileri paylaşın.

Çocuğunuzla birlikte sağlıklı ve güzel
yıllar geçirmeniz dileğiyle...

Katılımınız için teŖekkrler.